ר' שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' שמעון בן אלעזר הא דאמרן תנא דבי ר' ישמעאל מאי היא [א]דתני דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן [1]צמר ופשתים מה להלן צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים רבא אמר שלשה על שלשה בשאר בגדים איכא בינייהו [ב]דר' שמעון בן אלעזר אית ליה לתנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דכולי עלמא מיהת שלש על שלש בצמר ופשתים מיטמא בנגעים מנלן דתניא בגד אין לי אלא בגד [א]שלש על שלש מנין ת״ל [1]והבגד ואימא לרבות שלשה על שלשה לאו ק״ו הוא השתא שתי וערב מיטמא שלשה על שלשה מיבעיא אי הכי שלש על שלש נמי ליתי בק״ו אלא שלשה על שלשה דחזו בין לעשירים בין לעניים אתי בק״ו שלש על שלש לעניים הוא דחזיין לעשירים לא חזיין לא אתי בק״ו טעמא דכתביה קרא הא לא כתביה קרא לא גמרינן בק״ו ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים אמר קרא [1]בגד צמר ופשתים [2]בגד צמר ופשתים אין מידי אחריני לא ואימא כי אימעוט משלש על שלש אבל שלשה על שלשה מיטמא א) תרי מיעוטי כתיבי [2]בגד צמר או [בבגד] פשתים חד למעוטי משלש על שלש וחד למעוטי משלשה על שלשה ולרבא דאמר שלשה על שלשה בשאר בגדים איכא בינייהו לרשב״א אית ליה לתנא דבי רבי ישמעאל לית ליה שלשה על שלשה בשאר בגדים מנא

ר' שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד. דמהיכא תיתי לר' שמעון למעוטי שאר בגדים מטומאה אי לאו דאית ליה הא דתנא דבי ר' ישמעאל. והלכך יוצא מן העץ לאו דווקא נקט דה״ה לצולה של עזים וכל מידי דלאו צמר ופשתים הוא ואיידי דנקט יוצא מן העץ לענין סוכה נקט לה נמי לענין טומאה: **הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם.** כגון בטומאת שרצים וטומאת מת דכתיב בטומאת שרצים או בגד או עור ג) ובמת וכל בגד וכל כלי עור ד) וכן בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' ה) וציצית על כנפי בגדיהם ו): **ופרט לך הכתוב באחד מהן.** בטומאת נגעים כלל תחלה ואח״כ פרט ז)והבגד כי יהיה בו נגע צרעת כלל בבגד צמר כו' פרט אף כל בגדים הסתומים ילפי' במה מצינו דהוא בנין אב דאינו אלא צמר ופשתים: **שלשה.** טפחים: **לר' שמעון אית ליה.** דבהדיא תנא ח) אין בו משום שלש על שלש אבל שלשה על שלשה דחזי אף לעשירים מיטמא. ולקמן יליף מנליה בהו טומאה כלל הואיל ומנגעים יליף דאי לא יליף מנגעים מהיכא תיתי ליה לחלק בין פשתן לשאר מינין: **דכולי עלמא.** בין לאביי בין לרבא איכא הכי תנאי: **בגד אין לי כו'.** כלומר אי הוה כתיב בנגעים בגד אין לי דמיטמא בנגעים אלא בגד שלם: **לעשירים לא חזיין.** אין מקפידין להצניע ובטולי מבטלי להו לא אתיין בק״ו: **וטעמא דכתביה קרא כו'.** מסקנא דפירושה דמילתא היא וניחותא כלומר הלכך טעמא דכתב קרא והבגד לרבויינהו הלכך מיטמו הא לא רביניהו לא מיטמו: **ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים.** ושלש על שלש בצמר ופשתים מיטמו מק״ו והאי רבויא לשלשה על שלשה אתא ולשאר בגדים: **אמר קרא בבגד צמר.** פרט אחר כלל למימר דאפי' גדול דשאר מינין לא מיטמו בנגעים: **ואימא כי אמעיט.** שאר בגדים משלש על שלש דבצמר ופשתים אתי בק״ו משתי וערב אבל שלשה על שלשה מיטמו מריבויא דוהבגד: **תרי מיעוטי כתיבי.** תרי זימני כתיבי בגד צמר ופשתים זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים: ט)**מנא ליה.** לרבי שמעון שום טומאה בשאר בגדים הואיל ושאר בגדים הסתומים למדין הן מן המפורש: מאו

רבי שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד. וא״ת כיון דבשאר בגדים אפי' שלשה על שלשה טהור לר' שמעון בן אלעזר אמאי נקט שלש על שלש ומיהו הרב פורת דנקט שלש על שלש משום פשתן דאפי' שלש על שלש טמא ואע״ג דאמר לקמן (דף כו:) ר״ש בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד דאמר סומכוס סיככה בטווי פסולה משמע דהא דקאמר הכא חוץ מפשתן היינו טווי ולא בגד וי״ל דעיקר מילתיה איירי בבגדי פשתן ומ״מ דייק לקמן מדלא קאמר חוץ מבגד פשתן דבטווי נמי איירי וא״ת מאי דוחקיה דאביי לאוקמה דתנא שלש על שלש משום פשתן ולימא דדוקא נקט כמו שאמר רבא ואי משום דלא ליפלוג ר״ש בן אלעזר אתנא דבי ר' ישמעאל הא אביי גופיה קאמר לקמן דהאי תנא דבי ר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל וי״ל דסבירא ליה לאביי הא דמרבה לקמן תנא דבי ר' ישמעאל שאר בגדים היינו אפי' שלש על שלש וסבר דשאר בגדים או יהיה בהן טומאה כמו בצמר ופשתים או יהיו טהורים לגמרי:

השתא שתי וערב מיטמא. תימה לר״י דילמא הא דתנן בפ״א דנגעים (משנה ח) כמה יהא בפקיע ויטמא כדי לארוג בו שלש על שלש היינו כמר דקי״ל באריג דמיטמא בשלש על שלש אבל כל כמה דלא ידעינן באריג גם שתי וערב לא יטמא אלא כשיהיה כדי לארוג בו הרבה וא״כ היכי אתי שלשה על שלשה בק״ו דשתי וערב ותירץ ר״י דנראה לו להש״ס סברא דאריג שלשה על שלשה עדיף משתי וערב אפי' כדי לארוג בו אלף על אלף ולרשב״א נראה דודאי בבגד שייך לחלק בשיעורו משום דכתב רחמנא בגד דמשמע בגד שלם אבל שתי וערב השיעור תלוי בסברא והיינו שלש על שלש דחזי אפילו לעשירים דהא חזי לאיצטרופי לבגד גדול: י)**אתי** בק״ו. מפרש הרב פורת דהאי ק״ו לא נקט אלא להרווחא דמילתא ובלאו ק״ו נמי אין צריך ריבוי לשלשה על שלשה דכיון דחזו לעניים ולעשירים בגד חשוב הוא דמה לי שלשה על שלשה ומה לי ד' או ה' אמות כיון שגם זה ראוי כמו זה וכן מוכח מדברי רבא דאמר שלשה על שלשה בשאר בגדים מאו בגד ומנא ליה דילמא איצטריך קרא לבגד שלם אלמא משמע דאין חילוק בין בגד שלם לשלשה על שלשה וכן אביי דמוקי או בגד לשלש על שלש בצמר ופשתים דמיטמא בשרצים ולא מוקי לשלשה על שלשה משום דשלשה על שלשה הוי בכלל בגד ולא צריך ריבוי וכן משמע ממאי דפריך ואימא כי אימעוט משלש על שלש ושם אפרש ויש ליישב דאיצטריך ק״ו דאי לאו ק״ו ה״א בגד משמע בגד שלם אבל השתא דאיכא ק״ו גלי לן דבכל מקום דכתיב בגד הוי שלשה על שלשה:

ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים. פי' בקונטרס אבל שלש על שלש בצמר ופשתים אתי בק״ו ולא נהירא דהא אמרן כיון דלא חזי לעניים ולעשירים לא אתי בק״ו ונראה לפרש ב)דהכי פריך ואימא לרבות שלשה על שלשה פי' שנרבה שלשה על שלשה בשאר בגדים דהא ליכא מיעוטא למעוטינהו ולמר ופשתים אתי למעוטי שאר בגדים משלש על שלש דאי לאו למר ופשתים הוה מרבינן בכל בגדים מוהבגד שלש על שלש כיון דקרא סתמא כתיב ומשני למר ופשתים כתיב והמתרץ לא הבין קושייתו והיה סבור שהמקשה לא ידע דלמר ופשתים כתיב ולהכי הדר פריך אימא כי אימעוט משלש על שלש היינו קושיא ראשונה אלא שמפרש היטב:

ואימא כי אימעוט משלש על שלש. מכאן נמי משמע כפי' הרב פורת דשלשה על שלשה הוי בכלל בגד וק״ו להרווחא דמילתא נקט דאי שלשה על שלשה לא שמעי' מבגד אלא מק״ו א״כ מאי פריך כי אימעוט משלש על שלש מה צריך מיעוט מהיכא תיתי לרבות שלש על שלש בשאר בגדים דריבויא דוהבגד בצמר ופשתים מוקמית לה אפי' בשלש על שלש דשלשה על שלשה לא איצטריך בצמר ופשתים דהא מק״ו דשתי וערב אתי אבל בשאר בגדים דלא אתי בק״ו דהא בשתי וערב בהדיא כתיב למר ופשתים איצטריך ריבוי מוהבגד ג)לשלש על שלש ומיהו שמא המקשה סבר דיש לרבות בשאר בגדים שלש על שלש כמו בצמר ופשתים כיון דקרא סתמא כתיב וחד ריבוי לכולהו:

תרי מיעוטי כתיבי. ואם תאמר לשתוק מריבויא דוהבגד וע״כ שלש על שלש טמא בצמר ופשתים דאי לאו הכי תרי מיעוטי למה לי וי״ל ג)דאי לאו ריבויא דוהבגד הוה מוקמינן תרי מיעוטי לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (ולפי מהסם דהילך נאמר דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים ויותר נראה לומר כיון דליכא לאוקמי שפיר תרי מיעוטי ליכא למימר דאתי לרבות) [תו״י] ושלש על שלש בצמר ופשתים ה״א דטהור אבל השתא דכתיב ריבוי דוהבגד ע״כ הנך תרי מיעוטי אתי למעוטי ולאו לרבות דאי לרבות מוהבגד וחד מיעוט הוה ידעינן שלשה על שלשה בשאר בגדים כדפרישית לעיל וא״ת אכתי לשתוק מריבויא דוהבגד וחד מיעוטא ולא ניכתב אלא חד למר ופשתים ואנא ידענא דשאר בגדים דלא יטמאו בנגעים דמהיכא תיתי וידעינן נמי דלמר ופשתים מיטמו בשלש על שלש דאי לאו הכי אמאי כתב רחמנא טומאה כלל בבגד למר ופשתים דשלשה על שלשה שמעינן מק״ו דשתי וערב אלא ודאי לשלש על שלש אתיא וי״ל דהשתא דגלי לן קרא דשייכי טומאה דנגעים בבגדים ילפינן השיעור שפיר בק״ו דשתי וערב אבל אי לאו איכתיב טומאת בגדים לא הוה ילפינן מק״ו דשייך טומאה בבגד וה״א דאין שייך נגע אלא בשתי וערב אבל בבגד לא שייך נגע דשמא לא יבא בו נגע כלל: נפקא

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פי״ב מהל' טומאת צרעת הל' י ופכ״ב מהל' כלים הל' יב:

ל ב מיי' פי״ג מהל' טומאת צרעת הל' א סמג עשין רלה:

◆

תוס' ישנים

א) תרי מיעוטי כתיבי בגד צמר ופשתים כו'. ונתיי' כתבו על זה גם זה משמע כפי' ה״ר פורת דאי שלשה על שלשה אינו בכלל בגדים נוקי תרי מיעוטי חדא לשלש על שלש וחדא לשלשה על שלשה ואכתי בגד שלם בשאר בגדים דלא מטמא בנגעים מנא ליה אלא משמע כפי' ואין זה תוכחה דכמיעוטו אי נתמעט גם משלשה על שלשה דשלש על שלש ושלשה על שלשה שניהם ליתרבו לשאר בגדים מריבוי אחד מוהבגד אבל מ״מ קצת יש לגמגם מדלא קאמר כי אימעוט מג' על ג' ושלשה על שלשה דמחד ריבוי נפקא תרווייהו אבל בגד שלם מטמא:

ב) אבל אין לפרש ואימא לרבות מוהבגד שלשה על שלשה בשאר בגדים ולא שלש על שלש בצמר ופשתים דהא מדאיצטריך ריבוי לשאר בגדים ידע דלצמר ופשתים כתיב ועוד דבקושיא שניה ידע דלצמר ופשתים כתיב א״כ מה פריך כיון דלצמר ופשתים כתיב עדיפי הוי לן לאוקמי ריבוי לג' על ג' בצמר ופשתים ממה שנרבה שלשה על שלשה בשאר בגדים כמו בצמר ופשתים דהא רבוי לצמר ופשתים נכתב כתנס דאמר לקמן קא' בצמר ופשתים מרבה שאר בגדים ועוד מה פריך אימא כי אימעוט מג' על ג' אבל שלשה על שלשה מטמא מנ״ל כיון דאיצטריך ריבוי לג' על ג' בצמר ופשתים וי״ל ואימא לרבות נמי שלשה על שלשה בשאר בגדים והוא כפי' המפורש נפיס:

ג) מצאתי בשם ה״ר שלמה אשטרוביצ״ג זצ״ל ק״ל א״כ יהיו שרן כל הבגדים ולמה כתב ד' מיעוט אלו בגד צמר בגד פשתים אלא וי״ל אי לא יתורא דוהבגד ה״א אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים ותמילא נרבה שלש על שלש בשאר בגדים דסברא הוא שיהא שאין אם אין מיעוט כדפירי' לעיל יכך מועיל יתור של שני מיעוטים כמו והבגד אבל השתא דכתיב ריבוי דוהבגד לרבות ג' על ג' בצמר ופשתים אם כן אתי תרי מיעוטי למעט ולמעוטי זה וזה משאר בגדים דאי לרבות לישתוק מרבוי דוהבגד:

מסורת הש״ס

א) יבמות ד: מנחות לט:, ב) בב״י לר', ג) [ויקרא יא], ד) [במדבר לא], ה) [ויקרא טו], ו) [במדבר טו], ז) [ויקרא יג], ח) [ע״ש], ט) [שייך לדף ס.], י) כ״ה גירסת הרש״ל שוהו דיבור כפי״ע וגרים לעיל דאריג שלש על שלש עדיף אבל בתי״ גרים לעיל דאריג שלשה על שלשה כי יתן מפי' הרב פורת שייך לדיבור א' עם דלעיל וקאי אק״ו דשלשה על שלשה, כ) [נ״א לשלשה על שלשה].

◆

תורה אור השלם

1 והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים: ויקרא יג מז

2 זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו: ויקרא יג נט

◆

רבינו חננאל

רבי שמעון בן אלעזר כתנא דבי ר' ישמעאל תני הא מתניתא דיליה. ודחי רבא ואמר שלשה על שלשה טפחים בשאר בגדים וזולתי בגדי פשתן איכא בינייהו, ר' שמעון בן אלעזר לא מיעט שאר בגדים אלא מג' על ג', אבל ג' על ג' טפחים אפילו דשאר בגדים מקבלי טומאה, ותנא דבי רבי ישמעאל סבר לא איקרי בגד אלא צמר ופשתים, ובגדים אחרים שעושין משאר עצים לאו בגדים נינהו ולא מיטמא ג' על ג' ולא שלשה על שלשה. ושקלינן וטרינן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones